Published December 22, 2014 Klapalekiana, **50**: 271–274, 2014
ISSN 1210-6100

Zemřel RNDr. Jan Vitner, Ph.D.

Dr. Jan Vitner has died

V sobotu 5. července 2014 náhle zemřel ve věku 57 let RNDr. Jan Vitner, Ph.D., člen České společnosti entomologické a především dobrý člověk. Jeho životní pouť skončila v Polabí, krásné přírodě, do které rád chodíval. Písčiny a luhy ho lákaly již od mládí.

Jan se narodil 18. dubna 1957 v Praze, kde později také strávil většinu života. Na prázdniny ale jezdil se svým bratrem Čestmírem do Loun, odkud pocházel jeho otec. Patrně to byly časté výlety do Poohří a blízkých kopců Českého středohoří, které v něm rozvinuly entomologické vlohy. Sběrem brouků se zabýval již v době základní školní docházky. Matka pocházela z Horní Cerekve na Vysočině, a také v tomto kraji zanechává rodina Vitnerů svoji biologickou (a ochranářskou) stopu.

V letech 1972–1976 studoval přírodovědný směr na gymnasiu Na Pražačce. Zúčastnil se středoškolské soutěže Natura Semper Viva, ve které postoupil do celostátního kola. Téma bylo samozřejmě entomologické – výzkum fauny střevlíkovitých (Carabidae) v luzích lounského Poohří. Studium hmyzu si jako specializaci vybral i na vysoké škole, Přírodovědecké fakultě University Karlovy (1976–1981). V té době se však již více než střevlíky zabýval listorohými brouky (Scarabaeoidea), zejména chroustky, hnojníky a chrobáky. V entomologickém oboru také složil rigorózní zkoušku (1983) a získal i tzv. velký doktorát (1996). Školitelem disertační práce byl náš přední entomolog prof. RNDr. Karel Hůrka, DrSc.

Jan byl člověkem mnoha talentů a zálib. V mládí se učil hrát na housle a podle pamětníků byl zřejmě nejnadanějším žákem „hudebky" v ročníku. Hře na housle se věnoval až do zahájení studia na vysoké škole. Kromě entomologie měl také zálibu v houbaření a ke konci svého života i v rybaření. Ale vyznačoval se především precizním myšlením a vyjadřováním, které zřejmě zdědil po svém otci, vysokoškolském učiteli matematiky a deskriptivní geometrie.

Významné jsou také jeho občanské aktivity. Během studia na střední škole se jako vedoucí přírodovědných kroužků bývalých domů pionýrů a mládeže věnoval mladší generaci a takto se i účastnil několika zahraničních expedic. Později byl jedním ze dvou zástupců České entomologické společnosti při projednávání záměru společnosti Škoda Auto umístit zkušební polygon do bývalého vojenského výcvikového prostoru Mladá.

Po absolvování základní vojenské služby v roce 1982 vyměnil několik zaměstnání: oddělení přírodovědné bibliografie Státní (nyní Národní) knihovny ČR v Praze (1982–1984 a 1985–1986, odborný pracovník), katedru zoologie Přírodovědecké fakulty University Karlovy (1984–1985,

studijní pobyt), Okresní (nyní Oblastní) muzeum Praha-východ v Brandýse nad Labem-Staré Boleslavi (1987–1993, zoolog a od roku 1992 navíc vedoucí odborného oddělení). V roce 1993 se stal organizačním tajemníkem České společnosti entomologické a v této funkci vytrval až do roku 2007, kdy odešel po cévní mozkové příhodě do důchodu. Od roku 1993 se dále účastnil jako spoluřešitel na projektech v rámci grantů University Karlovy zabývajících se biologií, ontogenezí, morfologií a taxonomií nedospělých stádií vybraných skupin brouků. Byl také dlouholetým členem výboru České entomologické společnosti.

Stěžejní a nezapomenutelná byla jeho redakční práce. Jako výkonný redaktor působil ve Sborníku Okresního muzea Praha-východ (1987–1993) a časopisu České společnosti entomologické – Klapalekianě (1993–2007, jako řadový člen rady až do své smrti). Jako pedant těžce snášel nedbale napsané články a o autorech takto zpracovaných příspěvků (někdy i známých a všeobecně uznávaných vědcích) se dokázal vyjádřit jadrně a značně nelichotivě. Také těžce snášel skutečnost, že někteří pečliví autoři, kteří napíší během svého života méně odborných příspěvků, jsou často méně úspěšní než ti, kteří články produkují ledabyle, ale zato ve velkém množství. Jeho četné připomínky k odevzdanému rukopisu dokázaly autory někdy rozzlobit, ale ti rozumní nakonec uznali, že jeho připomínky „jsou na místě“. Jako důsledný redaktor musel občas nahrazovat práci shovívavého recenzenta. Zkrátka byl obávaným, ale respektovaným šéfem redakční rady. Jeho mimořádnou vzdělanost, pracovitost a znalost věci nikdo nezpochybňoval.

Ve své odborné práci se zaměřoval na životní projevy a chování (etologii) listorohých brouků a jejich chov. Svoje exkurze směřoval především do Českého středohoří a Polabí, na jižní Moravu a jižní Slovensko. Velmi trpělivě a houževnatě dokázal mnoho hodin čekat na okamžik, kdy se brouci začnou líhnout nebo pářit. Někdy trvalo mnoho let, než konečně zastihl svůj oblíbený druh při epigamních nebo jiných projevech. Přestože získal značné množství údajů a poznatků, neustále se trápil tím, že vlastně o životě svých oblíbených listorohých brouků nic neví. Bohužel, byla to právě jeho důslednost, pečlivost a skromnost, která mu bránila průběžně publikovat jeho etologické výzkumy. Každý získaný poznatek v něm vyvolal několik nových otázek. Jeho zápisky jsou však velmi podrobné a je třeba věřit, že některé jeho výzkumy ještě vyjdou in memoriam. Jeden z jeho obsáhlých rukopisů je v současné době v recenzním řízení.

Jan navenek působil nepřístupně a zcela uvolnit se dokázal jenom občas v rodině nebo mezi přáteli. Těžké životní zkušenosti ho naučily nevěřit lidem. Pokud ho někdo zklamal, jen nesnadno již získal zpátky jeho důvěru. Ve skutečnosti byl ale velmi citlivý, laskavý a navíc vtipný člověk, jenom to málokdy dával najevo. Při své nedůvěřivé povaze měl málo přátel, ale o to víc si jich cenil. V mládí se přátelil s panem Bohuslavem Zelenkou, se kterým chodil „do houslí“ a společně sbíral brouky. Na četné výpravy na Slovensko a Balkán jezdil zejména s fotografem panem Pavlem Šrůtou, vyznačujícím se silným „čichem“ na lov brouků. Lidsky a profesně se sblížil a nejvíce vědeckých prací publikoval s RNDr. Davidem Králem, Ph.D., naším předním odborníkem na listorohé brouky a dnes odborným pracovníkem katedry zoologie Přírodovědecké fakulty University Karlovy. Během své redakční činnosti upřednostňoval a velmi oceňoval spolupráci s kolegou doc. Mgr. Janem Růžičkou, Ph.D., z Fakulty životního prostředí České zemědělské univerzity v Praze.

Zásadním zlomem v jeho životě byla cévní mozková příhoda v roce 2007. Tehdy odešel do invalidního důchodu, postupně zahořkl a stále více se stranil lidí. Útěchou mu byla jeho

rodina, zejména syn Vojtěch Otakar, bratr Čestmír, švagrová Jana, neteře Alena a Hana a také tenčící se počet přátel. Ale o to častěji jezdil bádat do přírody. Jeho život ukončil infarkt v jedné tůni mezi Čelákovicemi a Lysou nad Labem. Čest Tvojí památce, Honzo!

Jiří Hejkal

BIBLIOGRAFIE

VITNER J. & VITNER Č. 1987: Comparative study on the carabid fauna of three remnants of inundated forests at the lower reaches of the Ohře river (Coleoptera, Carabidae). *Acta Entomologica Bohemoslovaca* **84**: 185–199.

KRÁL D. & VITNER J. 1989: Faunistic records from Czechoslovakia. Coleoptera, Scarabaeidae. *Acta Entomologica Bohemoslovaca* **86**: 76.

KRÁL D. & VITNER J. 1993: Faunistic records from the Czech Republic – 1. Coleoptera: Scarabaeidae. *Klapalekiana* **29**: 18.

KRÁL D. & VITNER J. 1993: Faunistické síťové mapování listorohých brouků (Coleoptera: Scarabaeidae) Československa – výběr výsledků získaných v létech 1989–1990. (Faunistic grid mapping of Czechoslovak Scarabaeoidea (Coleoptera) – selected results obtained in 1989–1990). *Klapalekiana* **29**: 25–36 (in Czech, English abstract).

KRÁL D. & VITNER J. 1993: Nález druhu Miltotrogus nocturnus (Coleoptera: Scarabaeidae) na Slovensku. (A record of Miltotrogus nocturnus (Coleoptera: Scarabaeidae) from Slovakia). *Klapalekiana* **29**: 99–100 (in Czech, English abstract).

KRÁL D. & VITNER J. 1993: Faunistic records from the Czech Republic – 11. Coleoptera: Scarabaeidae. *Klapalekiana* **29**: 172.

VITNER J. & KRÁL D. 1993: Faunistické síťové mapování listorohých brouků (Coleoptera: Scarabaeidae) Čech, Moravy a Slovenska – výběr výsledků získaných v létech 1991–1993. (Faunistic grid mapping of Scarabaeoidea (Coleoptera) of Bohemia, Moravia and Slovakia – selected results obtained in 1991–1993). *Klapalekiana* **29**: 153–162 (in Czech, English abstract).

KRÁL D. & VITNER J. 1996: Coleoptera: Scarabaeoidea. Pp. 419–434. In: ROZKOŠNÝ R. & VAŇHARA J. (eds): Terrestrial Invertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO III. *Folia Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Masarykianae Brunensis*, *Biologica* **94**: 415–630.

KRÁL D. & VITNER J. 1996: Distribution of Psammodius species in Bohemia, Moravia, and Slovakia (Coleoptera: Scarabaeidae). *Klapalekiana* **32**: 59–70.

KRÁL D. & VITNER J. 1996: Faunistic records from the Czech Republic – 43. Coleoptera: Scarabaeidae. *Klapalekiana* **32**: 134.

VITNER J. 1998: Reproductive biology of the Central European Aphodius species with large scutellum (Coleoptera: Scarabaeidae: Aphodiinae). *Acta Societatis Zoologicae Bohemicae* **62**: 227–253.

VITNER J. 2000: Variability of behavior in the larvae of Aphodius (Colobopterus) erraticus (Coleoptera: Scarabaeidae). *Acta Societatis Zoologicae Bohemicae* **64**: 115–118.

VITNER J. 2000: Field observations on the biology of Copris lunaris (Coleoptera: Scarabaeidae). *Acta Societatis Zoologicae Bohemicae* **64**: 209–215.

VITNER J., VRABEC V. & MATOUŠ J. 2001: Předběžný soupis druhů členovců (Arthropoda: Crustacea, Araneida, Insecta) významných z hlediska územní ochrany bývalého VVP Mladá. (A preliminary list of Arthropods (Arthropoda: Crustacea, Araneida, Insecta) of the Mladá former military training area, importance for nature conservation). *Příroda* (Praha) **8**: 65–74 (in Czech, English abstract).

VITNER J. & FARKAČ J. 2002: Aktivita České společnosti entomologické v kauze „Zkušební plochy technického vývoje Škoda Auto a.s.: záměr umístění zkušebního polygonu do bývalého Vojenského prostoru Mladá (střední Čechy, Česká republika)“. (Activities of the Czech Entomological Society in the case “Testing areas of the Škoda Auto company: proposed construction of a car-testing polygone in the former Military Training Area of Mladá (central Bohemia, Czech Republic)”). *Klapalekiana* **38**: 123–162 (in Czech, English abstract).

VITNER J. & FARKAČ J. 2003: Aktivita České společnosti entomologické v kauze „Zkušební plochy technického vývoje Škoda Auto a.s.: záměr umístění zkušebního polygonu do bývalého Vojenského prostoru Mladá (střední Čechy, Česká republika)“ – 2. část. (Activities of the Czech Entomological Society in the case “Testing areas of the Škoda Auto company: proposed construction of a car-testing polygone in the former Military Training Area of Mladá (central Bohemia, Czech Republic)” – Part 2). *Klapalekiana* **39**: 139–187 (in Czech, English abstract).

VITNER J. 2007: Bibliografie prvních čtrnácti ročníků (29/1993 – 42/2006) časopisu Klapalekiana. (Bibliography of the first fourteen volumes (29/1993 – 42/2006) of Klapalekiana, Bibliographie der ersten vierzehn Jahrgänge (29/1993 – 42/2006) von Klapalekiana). *Klapalekiana* **43**: 89–127 (in Czech, English and German titles).
VITNER J. 2009: Faunistic records from the Czech Republic – 282. Coleoptera: Trogidae: Glaresinae. *Klapalekiana* **45**: 220.
VITNER J. & KRÁL D. 2009: Immature stages and nest construction in Synapsis yunnanus (Coleoptera: Scarabaeidae). *Annales de la Société Entomologique de France* (*Nouvelle Série*) **45**: 49–66.
HEJKAL J. & VITNER J. 2013: Drabčík huňatý nalezen na Kraslicku. [Maid of Kent beetle recorded in the Kraslice region]. *Arnika* **2013 (1)**: 13 (in Czech).